

Национален институт на правосъдието
"Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието"
Договор № 93-00-42/20.02.2013 НФМ 2009-2014

Разглеждане на делото в разумен срок

Лада Паунова, съдия във
Върховния касационен съд

гр. София, 2015 г.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Националния институт на правосъдието и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора.

ЧЛЕН 6 Право на справедлив съдебен процес

- РАЗГЛЕЖДАНЕТО НА ДЕЛОТО В “РАЗУМЕН СРОК” е едно от проявленията на справедливия процес.
- Целта на критерия “разумен срок” по чл. 6 пар.1 е да гарантира , че в приемлив и нормален срок и чрез присъда /съдебно решение/ ще бъде поставен край на несигурното положение, в което се намира едно лице от момента на повдигане на обвинение спрямо него.

Разумен срок

- За начален се приема моментът, когато срещу едно лице за първи път се повдига обвинение;
- този момент не винаги съвпада с официалното повдигане на обвинението срещу едно лице, а може да съвпадне с всяка мярка за процесуална принуда или всяко действие, предприето срещу едно лице, които съществено интервенират в неговата правна сфера;

Разумен срок

- За краен момент на периода се приема този, когато се слага край на несигурното положение на обвиненото лице – постановяване на необжалваем съдебен акт, изтичане на срока за обжалване и протестиране или пък настъпят основания за прекратяване на наказателното производство.

Критерии за разумност на срока

- характерът и сложността на делото:
 - Фактическа и/или правна сложност на делото.
 - Преценката на сложността е винаги конкретна.
 - Тя трябва да е била действителната причина за забавянето му.

Критерии за разумност на срока

- Поведение на лицето:
 - Държавата не отговаря за забавяния дължащи се на поведението на лицето, което твърди, че правото му на разглеждане на делото в разумен срок е било нарушено;
 - Ако лицето упражнява своите процесуални права по нормален начин (например обжалва решение или определение), причинената по този начин допълнителна продължителност не се счита за забавяне, за което държавата отговаря, но изтеклото време се включва в общата продължителност на производството.

Критерии за разумност на срока

- Поведение на съответните държавни органи:
 - Недобра организация на производството;
 - Бездействие на компетентните органи;

Критерии за разумност на срока

- Значение на делото за лицето;
- Брой инстанции, разгледали делото;

Решение № 263/16 юни 2014г. на III НО

- Сложността на делото се определя от три фактора - от самото естество на фактите, които са предмет на доказване; от сложността на правните проблеми и от сложността на процедурата;
- Поведението на обвиняемия - ако забавянето е причинено с действие или бездействие на лицето, засегнато от провеждането на делото извън рамките на разумния срок, с времето на това забавяне се намалява и релевантния период;
- Дали държавните власти са положили усилия за ускоряване на производството;

Фактори за прекалената продължителност на наказателното преследване

- неизвършване на следствени действия през продължителни периоди от време;
- многократна промяна на квалификацията на престъпленията, за които е повдигнато обвинение;
- проява на пасивност от страна на властите и следствието в издирване на свидетели и други доказателства;
- затруднения за намиране на подходящи експерти; връщане на делото от първоинстанционния съд (неколкократно) поради многобройни нарушения на процедурата;
- недобра координация между органите на следствието и прокуратурата;

Фактори за прекалената продължителност на наказателното преследване

- Забавяне на наказателното производство по вина на прокуратурата:
 - допускане на сериозни процесуални нарушения;
 - задържане на делото в прокуратурата за неоправдано дълъг период от време;
 - мудност в действията на прокуратурата;

Фактори за прекалената продължителност на наказателното преследване

- Забавяне на наказателното производство в съдебната фаза :
 - невъзможност да се реши ефективно въпросът с неявяването на свидетелите;
 - продължителни интервали от време между отделните съдебни заседания;
 - твърде продължителен период за насрочване на първото съдебно заседание;
 - отлагане на съдебни заседания поради здравословни причини от страна на съдебния състав или поради промяна на съдебния състав;
 - пропуски в работата на първоинстанционния съд, изразяващи се в несвоевременно установяване на допуснати процесуални нарушения от следствието;

Последици от “неразумния срок”

- Член 13 от Конвенцията задължава всяка държава да осигури ефикасно вътрешноправно средство за защита на правата и свободите, залегнали в ЕКПЧ.
- Чл. 13 изисква да съществува такова средство за защита на вътрешно ниво, което да позволи да бъде разгледано твърдяното нарушение на Конвенцията и да се стигне до адекватното му поправяне.
Средството по чл. 13 трябва:
 - да бъде адекватно спрямо твърдяното нарушение
 - приложимо към ситуацията, от която жалбоподателят се оплаква
 - Да е достъпно - жалбоподателят да има директен достъп до него.

- принципа на субсидиарността.
- пилотни решения срещу България – „Димитров и Хамънов” /касаещо наказателното производство/ и „Фингър” /касаещо гражданското производство/.
- стандарти - дела Кудла срещу Полша, 26.10.2000 г. и Сюрмели срещу Германия, 08.06.2006 г.,

Компенсации

- Обезщетение;
- Възможност осъденият да получи намаляване на наложеното наказание

Намаляването на наказанието по наказателни дела

- Съдът, който прилага разпоредбата на чл. 55 от НК, трябва да признае достатъчно ясно неспазването на изискването делото да бъде разгледано в разумен срок – нарушение по чл. 6 от ЕКПЧ;
- Съдът трябва по ясен и категоричен начин да изрази по какъв начин съизмеримо намалява наказанието, за да компенсира нарушението на неразумната продължителност на наказателното производство;
- Възможността за намаляване на наказанието в резултат на неразумна продължителност на наказателното производство трябва да бъде призната от закона като право на лицето, или ако липсва такава законова норма, то трябва да е налице една трайно установена практика, която да гарантира, че тази възможност е право на подсъдимия в наказателния процес

Р№ 45/23.07.2014 г. II НО.

- В случаите на забавено правосъдие съдилищата следва да признаят неспазването на изискването за разумен срок на чл. 6, § 1 по „достатъчно ясен начин” и да компенсират подсъдимия „по изричен и измерим начин”:
 - недвусмислена констатация за допуснато нарушение на разумните срокове за разглеждане на делото и да посочване на причините за това;
 - компенсацията да е изрична и реална;
 - възможността да се иска намаляване на наказанието трябва „да е установена като право за осъденото лице” ;

Решения на ВКС, свързани с “разумен срок”

- № 293/28.07.2014г. I HO; № 263/16.06.2014г. III HO; № 120/28.04.2014г. I HO; № 455/05.11.2013г. III HO; № 310/09.10.2014г. III HO; № 293/28.07.2014г. I HO, № 208/15.07.2014г. III HO; № 343/06.12.2012г. I HO; № 487/09.01.2012г. II HO; № 412/02.12.2011г. I HO; № 582/11.01.2011г. I HO; № 221/25.06.2010г. I HO; № 183/23.04.2010г. I HO; № 557/16.02.2010г. II HO.

БЛАГОДАРЯ ЗА
ВНИМАНИЕТО

